



Rakovnik

Grad Rakovnik. (Fotografoval Janko Šiška.)

v središče naše Dolenjske, od koder bode gotovo prej ali pozneje drdrala tudi še naprej proti Kolpi in če Bog dá, tudi proti Karlovcu. Zato si nismo mogli kaj, da ne bi tega dogodka proslavili tudi v našem listu in se tako pridružili Dolenjcem, ki bodo kmalu pozdravili prvi redni vlak na progi Ljubljana — Novo mesto — Straža. Temu namenu posvečujemo ta kratki opis omenjene proge.

Dasi ima dolenjska železnica poleg Ljubljane svoj posebni kolodvor pod „Zelenim hribom“, vendar gre tudi do središča kranjskih železnic, do „južnega kolodvora“. S tega kolodvora se zasučje v visokem ovinku okrog vshodnega dela Ljubljane, teče po dveh lepih mosteh čez Ljubljano in Gruberjev prekop, potem pa zdrči skoz kratki predor v Kurji vasi kar na dolenjsko stran, čez dolenjsko cesto in obstoji pred dolenjskim kolodvorom. Ta kratka vožnja je posebno kratkočasna za ogledovalca, ker mu ponuja raznih prizorov: Ljubljano, Grad, Ljubljano, veliko klavnico, dva mostova, Kodelijev grad in Kurjo vas. Od dolenjskega kolodvora do Škofljice — vas kake ure od Ljubljane — drči železni vlak ob zelenem Golovcu bolj v južni smeri skoraj vsporedno z dolenjsko vozno cesto. Na desni strani potnikovi se razširja znano ljubljansko barje, le daljni preserski in vrhniški hribi in pa visoki Krim, pod katerim leži vas Ig ali Studenec, zapirajo obzorje. Na levi strani pa spremlja potnika zeleni Golovec, v čegar

vznožju se vrstijo lepe hiše in pristave ob cesti. Pol ure hodá od Ljubljane je krasen gradič Rakovnik. Že Valvazor omenja silno lepo lego tega gradu in pravi, da bi ga rajši nazival letovišče nego grad. Ravno isti nam pripoveduje o postanku gradu to-le mično dogodbico. Mož, ki ga je dal sezidati, bil je silno bogat in brez otrok. Mislil si je, da denar najbolje obrne, ako ga dá zaslužiti revnim delavcem. Zidali so potem tako, da, kar so jeden dan zgradili, so drugi dan podrli, in na ta način so imeli delavci zaslužka vedno dovolj. Ker so z zidanjem jeden dan napredovali, drugi dan pa nazadovali, dobil je grad ime Rakovnik od rakov, ki tudi gredó sedaj naprej, sedaj nazaj. Zgodovinarji in jezikoslovci naj doženó, od kod ima Rakovnik ime, mi se peljimo kar naprej! Prelepo stoji tudi župna cerkev v Rudniku; vidiš jo ob Golovcu na levi strani železnice. Oddaljena je od

Ljubljane blizu jedno uro. Poprej je pripadala župniji sv. Petra v Ljubljani; šele v minulem stoletju (l. 1787.) je postala samostojna župnija. Na prijaznem griču se dviguje lepa renesanška cerkev sredi zelenega drevja, kakor da bi prijazno pozdravljala potnika na vozu ali železni cesti. Poleg cerkve stoji na griču tudi župni dvorec in malo niže šola jednorazrednica.

Kakor že omenjeno, gre železniški tir do Škofljice skoro vsporedno z vozno cesto bolj v južni smeri, na Škofljici pa kreneta obe cesti bolj proti vshodu ter se večkrat križata. Na Škofljici — ime te vasi je najbrže od kakega škofovega posestva, ki je bilo svoje dni tu — je to znamenito, da je stal na tem kraju velik kamenit križ v spomin osloboditve Dunaja l. 1683. Drug jednak križ pa je stal na Tlakami pri svetem Križu. Postaviti ju je dal tedanji posestnik bližnjega gradu Lisičje, kateri je tudi nad škofljiškim studencem sezidal lepo kapelico, ki se vidi še dandanašnji. Studenec imenujejo „Žegnani studenec“. Četrť ure od tod na levi strani železnice se vzdiguje hrib, ki je na jedni strani obrasen, prav na robu gozda pa stoji že omenjeni grad Lisičje. Nemško ime je „Gayrau“. Valvazor izvaja nemško ime od jastrebov, slovensko pa od lisic, katerih je bilo neki mnogo v bližnjem gozdu. Ob Valvazorjevem času je bil grad precj večji nego sedaj, in je imel vrt, čegar krasote ne more Valvazor prehvaliti, sedaj pa ni nobene sledu za njim. Pod hribom leži vas Lanišče